

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

ปัจจุบันแต่ละประเทศต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนทั่วไป การแข่งขันเพื่อความอยู่รอดของประเทศต่าง ๆ มีอัตราสูงขึ้นทุกขณะ ความสำคัญของการพัฒนาประเทศขึ้นอยู่กับศักยภาพและคุณภาพของคนเป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดพลังอำนาจของชาติในการพัฒนาประเทศเพื่อให้สามารถยืนหยัดอยู่ในสังคมโลก โดยจะต้องเป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับทุกคน การพัฒนาคนที่มีประสิทธิภาพสูงสุดคือ การศึกษา การศึกษาที่ก่อให้เกิดประโยชน์อันยั่งยืนของมนุษย์เองและเอื้อต่อการพัฒนาประเทศ จำเป็นต้องพัฒนามนุษย์ให้เติบโตในลักษณะที่พึงปรารถนาของสังคมและสิ่งที่ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 13-14) กล่าวถึง คือ การพัฒนาภายใต้แนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่ากระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ไร้พรมแดนที่มีผลต่อการจัดการศึกษาในอนาคต อีกทั้งแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 9(พ.ศ. 2545 -2549) ได้เน้นย้ำให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ที่สร้างโอกาสให้คนไทยทุกคนคิดเป็นทำเป็น มีเหตุผล สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต (กรมวิชาการ, ม.ป.ป. : 1)

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ ตลอดช่วงชีวิต ตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิต การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ที่จะดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงรวมเป็นพลังสร้างสรรค์และพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (กรมวิชาการ, 2545 :1) จากกระแสการปฏิรูปที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ขึ้น ซึ่งได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษา ดังปรากฏในมาตรา 6 ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรการศึกษาของประเทศมีจุดประสงค์เพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตร่วม

กับผู้อื่นอย่างมีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทยและความเป็นสากล รวมทั้งมีความสามารถในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อความถนัด ความสนใจและความสามารถของแต่ละคน (กรมวิชาการ, 2545 : 1) ซึ่งกระบวนการพัฒนาการศึกษาให้คนมีขีดความสามารถเต็มศักยภาพ มีสุขภาพจิตที่ดี และเป็นแรงผลักดันสำคัญต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองนั้น มีหลายแนวทางด้วยกัน แนวทางหนึ่งคือการส่งเสริมให้โรงเรียนมีระบบการประกันคุณภาพ (สมศักดิ์ สินธุระเวช, 2541 :32)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรา 47-51 ได้กำหนดสาระบัญญัติเกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เรียกโดยย่อว่า สมศ. ซึ่งเป็นองค์การมหาชน จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2543 มีหน้าที่พัฒนาเกณฑ์และพัฒนาคุณภาพจากภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดย สมศ. จะดำเนินการประเมินคุณภาพจากภายนอกสถานศึกษาทุกแห่ง อย่างน้อย 1 ครั้งในทุก 5 ปี ซึ่งการประเมินคุณภาพจากภายนอกครั้งแรกสำหรับสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องดำเนินการภายใน 6 ปี นับตั้งแต่พระราชบัญญัติมีผลบังคับใช้ คือ ภายในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2548 สำหรับมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพจากภายนอกมีทั้งหมด 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย แต่สำหรับในช่วง 5 ปีแรก ได้มีการคัดเลือกมาตรฐานเพื่อใช้ในการประเมินจากภายนอกมาเพียง 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้เท่านั้น (สมคิด พรหมจ้อย และ สุพักตร์ พิบูล, 2544 :114) สำหรับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบแรกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย มาตรฐานด้านผู้เรียน 7 มาตรฐาน 22 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานด้านกระบวนการ 3 มาตรฐาน 21 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานด้านปัจจัย 4 มาตรฐาน 10 ตัวบ่งชี้ ซึ่งมาตรฐานการศึกษาทั้งหมดนี้ เป็นทิศทางให้สถานศึกษาที่มีศักยภาพและมีความพร้อมได้มุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกในระยะต่อไป

ในการประเมินมาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้กำหนดมาตรฐานด้านผู้เรียน 12 มาตรฐาน 38 ตัวบ่งชี้ ซึ่งหมายถึงมาตรฐานคุณภาพนักเรียน นักเรียนที่มีคุณภาพจะต้องได้รับการพัฒนาคุณภาพที่เหมาะสมอย่างรอบคอบ ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ/ทักษะ สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดีและคุณธรรม จริยธรรม จากคุณลักษณะดังกล่าวสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงได้กำหนดมาตรฐานเพื่อการประเมินภายนอกมาตรฐานที่ 1 คือ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยมีตัวบ่งชี้คือ

1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา

2. ซื่อสัตย์สุจริต (และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพสำหรับอาชีพศึกษา)

3. มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม

4. ประหยัด (ใช้สิ่งของทรัพย์สินทั้งต่อตนเอง และส่วนรวม ตลอดจน ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดคุ้มค่า)

(สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2544 : 42)

กรมวิชาการ (2526 : 1) ได้กำหนดคุณงามความดีที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตของบุคคลทั่วไปในสังคมเพื่อการเป็นคนดี และช่วยให้สังคมเกิดความสงบสุข ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัย การประหยัด ความอดทน ความรับผิดชอบ ความกตัญญูกตเวที ความเมตตากรุณา ฯลฯ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กรมวิชาการ, 2545 : 4-5) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ไว้ว่า “เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์” สถานศึกษาจะต้องกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ซึ่งได้แก่ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีเหมาะสมกับสังคมไทย โดยสถานศึกษาสามารถกำหนดขึ้นได้ตามความต้องการซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นของชุมชนที่สถานศึกษาดังอยู่ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นกรณีเฉพาะ นอกเหนือหรือเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในมาตรฐาน

กรมวิชาการ (2545 : 8) ได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ได้จัดเนื้อหาสาระทางด้านจริยธรรมไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนจะได้เป็นคนดีของสังคมต่อไป และนักเรียนในวัยประถมศึกษาควรที่จะได้รับการพัฒนาทางด้านจริยธรรมเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะนักเรียนที่มีอายุตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป เพราะในวัยนี้ เพียเจต์ (Piaget ,1967 อ้างถึงใน นิภา นิธยาน, 2520 : 55-56) ให้เหตุผลว่า “ความคิดของเด็กในวัยนี้ไปในแบบมีเหตุผลแบบผู้ใหญ่ เด็กสามารถใช้ความคิดให้เหตุผลในการปรับตัวได้เป็นอย่างดี” ดังนั้นถ้านักเรียนได้รับการปลูกฝังจริยธรรมที่ดีตามหลักสูตร ย่อมเชื่อมั่นได้ว่าเด็กในวันนี้ก็จะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันหน้า

แต่เนื่องจากสภาพปัจจุบันพบว่า ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาไม่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการตรวจสอบทางด้านจริยธรรมของนักเรียน ซึ่งการเรียนการสอนนั้นจะมุ่งเน้นทางด้านวิชาการคือเฉพาะวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ ทำให้ครูมองข้ามจริยธรรมนักเรียน ดังนั้นจึงไม่มีการตรวจสอบและวัดจริยธรรมของนักเรียน อันมีสาเหตุมาจากครูไม่มีเครื่องมือในการวัดจริยธรรมของนักเรียนที่เหมาะสมและชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับคำ

กล่าวของ วิจิตร ศรีสอาน (2529 : 36) ที่กล่าวว่า “ปัญหาอุปสรรคของการทดสอบในประเทศ คือ ปัญหาการขาดแบบสอบมาตรฐานในด้านต่าง ๆ “ ถ้าเป็นเช่นนี้ต่อไปอีก การที่จะพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนคงไม่สามารถบรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตร และอาจทำให้เด็กเติบโตแล้วไม่มีคุณภาพอันอาจจะก่อให้เกิดปัญหาต่อไปในสังคมในภายหน้า

จากสภาพปัจจุบันการพัฒนาประเทศทางด้านต่าง ๆ มีมากขึ้นอันเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่ ซึ่งแพร่กระจายจากโลกตะวันตกเข้าสู่สังคมไทย การที่คนไทยรับเอาวัฒนธรรมเหล่านั้นโดยที่ไม่ได้ใช้ปัญญา ความรู้ ผสมผสานให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมไทย ทำให้การพัฒนามุ่งเน้นทางด้านวัตถุโดยมองข้ามการพัฒนาทางด้านจิตใจ ทำให้เกิดปัญหาตามมา และมีผลต่อความสงบสุขของสังคม (ศึกษาริการเขต เขตการศึกษา 2, 2536 :1) ดังนั้นคุณธรรมและจริยธรรมนับว่าเป็นปัจจัยทางสังคมที่ทำให้สังคมอยู่กันอย่างสงบสุข ปัญหาความวุ่นวายต่าง ๆ ทางสังคมจะลดลงไป แนวทางหนึ่งของการพัฒนาเพื่อลดปัญหาดังกล่าวคือ การพัฒนาจริยธรรมของบุคคลในสังคม ซึ่งกลุ่มที่น่าจะพัฒนาและควรจะถูกฝังจริยธรรมพื้นฐานคือกลุ่มบุคคลในวัยเรียน (สุพล วงสินธ์, 2531 : 45)

จังหวัดปัตตานี เป็นหนึ่งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เป็นพื้นที่ที่มีความแตกต่างกับพื้นที่อื่นในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาสังคม การรับเอาวัฒนธรรมความเจริญก้าวหน้าจากโลกตะวันตกเข้ามาสู่สังคมไทย ทำให้เกิดความเจริญทางด้านวัตถุมากกว่าทางด้านจิตใจ เกิดปัญหาต่อความสงบสุขของสังคม จึงจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม เยาวชนเป็นทรัพยากรที่มีค่าอย่างยิ่งของชาติ เพราะเป็นผู้ที่จะต้องเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไป อนาคตของชาติจึงขึ้นอยู่กับความประพฤติของเยาวชนเป็นสำคัญ คือถ้าเยาวชนประพฤติเป็นพลเมืองคืออยู่ในศีลธรรม เมื่อเติบโตขึ้นจะเป็นพลเมืองที่ดีนำความเจริญมาสู่ประเทศชาติ สภาพปัญหาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เด็กและเยาวชนไม่ได้รับการปลูกฝังให้เห็นความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมที่มีต่อชีวิตของตนเองและผู้อื่น เพราะมีสภาพแวดล้อมที่ยั่วชักนำ รวมทั้งผู้ใหญ่ในสังคมเป็นตัวอย่างในทางที่ไม่ถูกต้อง พ่อแม่ผู้ปกครองขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม จึงสร้างพื้นฐานที่ไม่มั่นคง

การที่จะพัฒนาจริยธรรมด้านต่าง ๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการมีเครื่องมือวัดที่มีคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ สำหรับวิธีการตรวจสอบว่านักเรียนมีคุณลักษณะทางจริยธรรมด้านต่าง ๆ นั้น ควรจะใช้วิธีที่ครูสามารถนำไปใช้สะดวกในการตรวจสอบคุณลักษณะด้านจริยธรรมของนักเรียน ทั้งนี้จำเป็นต้องใช้เครื่องมือสำหรับการประเมินที่มีคุณภาพและได้ผลที่เชื่อถือได้ ซึ่งในสภาพปัจจุบันพบว่าเครื่องมือในการประเมินทางด้านจริยธรรมดังกล่าวมีน้อย อีกทั้งครูมีภาระหน้าที่มาก และจำนวนนักเรียนที่ครูต้องรับผิดชอบมีจำนวนมากเช่นกัน ผู้วิจัยมีแนวคิดว่าจะแบบประเมิน

พฤติกรรมทางจริยธรรมน่าจะแก้ปัญหาในด้านการปลูกฝังคุณลักษณะทางจริยธรรมที่คิงจามแก่เด็กในวัยเรียน เพื่อเพิ่มแบบประเมินทางด้านจริยธรรมที่มีมาตรฐานและมีคุณภาพให้ผลที่น่าเชื่อถือ เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ครู และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานการรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) อันจะทำให้ประหยัดเวลาและเหมาะสมกับสภาพในชั้นเรียน เป็นเหตุทำให้ผู้วิจัยสนใจสร้างแบบประเมินพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น ตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรฐานที่ 1 คือ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ต่าง ๆ ดังนี้ คือ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเสียสละ และความประหยัด ซึ่งจะถูกระเมินโดยสำนักงานการรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่สามารถประเมินได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ และเครื่องมือที่สร้างนี้จะเป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพของนักเรียนด้านอื่น ๆ อีกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. สร้างแบบประเมินพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่มีคุณภาพทั้งความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น
2. สร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) ของคะแนนสอบจากแบบประเมินพฤติกรรมทางจริยธรรม

ความสำคัญและประโยชน์จากการวิจัย

1. จะได้แบบประเมินพฤติกรรมทางจริยธรรมนักเรียน ตามมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมที่ถูกต้องเหมาะสม และมีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น
2. ได้เกณฑ์ปกติ (Norms) สำหรับแปลความหมายของคะแนนจากผลการประเมิน
3. เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้แนะแนว ตลอดจนบิดามารดา และผู้ปกครองที่จะนำผลการประเมินไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนที่อยู่ในความปกครอง
4. ใช้เป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาแบบประเมินที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพของนักเรียนด้านอื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสร้างแบบประเมินพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนในจังหวัดปัตตานี

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี จำนวน 11,364 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี จำนวน 700 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)
3. เครื่องมือที่สร้าง คือ แบบประเมินพฤติกรรมทางจริยธรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ดีงามที่สมาชิกในสังคมควรประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความดี ความถูกต้องในสังคม อันจะนำความสงบสุขร่มเย็นมาสู่สังคม

พฤติกรรมทางจริยธรรม หมายถึง การแสดงออกถึงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมของสังคมนั้น พฤติกรรมทางจริยธรรม ประกอบด้วย พฤติกรรมด้านความมีวินัย พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ พฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต พฤติกรรมด้านความเมตตากรุณา พฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พฤติกรรมด้านความเสียสละ และพฤติกรรมด้านความประหยัด

แบบประเมินพฤติกรรมทางจริยธรรม หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการประเมินระดับพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย 4 คำบังคับคือ 1) ความมีระเบียบวินัย 2) ความรับผิดชอบ 3) ความซื่อสัตย์สุจริต 4) ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเสียสละ และ 4) ความประหยัด ประเมินโดยครูประจำชั้นของแต่ละโรงเรียน และนักเรียนประเมินตนเอง

ความมีระเบียบวินัย หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงการประพฤติปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ระเบียบแบบแผน และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม รวมถึงมีวินัยในตนเอง เอาใจใส่การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีมารยาทเรียบร้อย เพื่อความสงบสุขในชีวิตของตน และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติหน้าที่ของตนและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด ด้วยความพยายาม ความสนใจ ความตั้งใจที่จะทำงาน มีความเอาใจใส่ ขยัน

หมั่นเพียร ไม่ย่อท้อ ตรงต่อเวลา รู้จักวางแผน ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งในด้านที่เป็นผลดี และผลเสีย ติดตามผลงานที่ทำไว้แล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไข และปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้น ดูแลทรัพย์สินของส่วนรวม ไม่ละเลย หรือเพิกเฉยต่อสิ่งที่จะทำความเสียหายแก่ส่วนรวม

ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่ปฏิบัติอย่างเหมาะสม ตรงต่อความเป็นจริง ตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น การพูดความจริง ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง ไม่ทุจริตในการกระทำต่าง ๆ มั่นคงต่อการกระทำของตนเอง ไม่นำเวลาในการทำงานไปใช้ทำประโยชน์ส่วนตัว เชื่อถือไว้ใจได้ เมื่อผิดก็ยอมรับผิด ยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ไม่คิดริษยาหรือกลั่นแกล้ง ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวหรือเอาดีเข้าตน แนะนำเพื่อนหรือผู้ใกล้ชิดให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม

ความเมตตากรุณา หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า การไม่ฆ่า ไม่เบียดเบียนชีวิตผู้อื่น ทั้งการกระทำและวาจา ปฏิบัติการดีต่อพ่อแม่ เด็กกำพร้า ผู้ขาดทุน การให้อภัยผู้อื่น ความสุภาพอ่อนโยน มีความรักใคร่ ความรักและเอ็นดู ต้องการให้ผู้อื่นมีความสุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ รู้สึกสงสารเมื่อเห็นผู้อื่นตกทุกข์ได้ยาก และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือทันทีตามความสามารถที่จะช่วยเหลือได้

ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการแบ่งปันสิ่งของให้แก่กันและกันในโอกาสอันควร การอุทิศเงินบริจาค การทำบุญตามกาลเทศะ และการแสดงความมีน้ำใจเมื่อผู้อื่นตกทุกข์ได้ยาก

ความเสียสละ หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่ให้การบริจาค การยอมเสียสิทธิ หรือการสละสิ่งที่เราควรได้รับหรือมีอยู่บ้างให้แก่ผู้อื่น ตนเองยอมลำบากเพื่อประโยชน์สุขของผู้อื่น แสดงความต้องการหรือกระตือรือร้นที่จะช่วยผู้อื่นอย่างจริงใจ สละแรงงานช่วยกิจกรรมส่วนรวม อธิบายบทเรียนและการบ้านให้เพื่อน ช่วยแก้ปัญหาให้เพื่อนที่เดือดร้อน แบ่งปันสิ่งของเครื่องนุ่งห่ม การให้หรือให้อภัยของใช้แก่กัน การให้กำลังใจแก่กัน แสดงความยินดีเมื่อเพื่อนมีความสุขหรือประสบความสำเร็จ ไม่ขโมย ให้อภัยเมื่อผู้อื่นขอโทษ และไม่เยาะเย้ยซ้ำเติมผู้ที่พลาดพลั้ง

ความประหยัด หมายถึง พฤติกรรมการใช้จ่ายอย่างระมัดระวัง โดยใช้จ่ายแต่ในสิ่งที่จำเป็น และเกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด กำหนดรายจ่ายให้พอเหมาะกับกำลังทรัพย์ รู้จักเก็บรวบรวมรายได้ไว้เป็นทุนสำรอง ทำทรัพย์ที่มีอยู่ให้เจริญงอกงาม คุ้มครองรักษาทรัพย์ให้ปลอดภัย บูรณะของเก่าให้กลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ ใช้และถนอมของใช้และทรัพย์สินให้คงคุณค่าและประโยชน์นาน ๆ ไม่ใช้จ่ายอย่างฟุ้งเฟ้อ ไม่บำรุงบำเรอความสนุกสนานจนเกินไป ขยันหาทรัพย์ใหม่มาเพิ่ม รู้จักทำของใช้เองอย่างคิดแต่จะซื้อหรือจ้างงานเขาทำ

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการยกมาตรฐานของสถานศึกษาให้เข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานตามที่กำหนดไว้ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้เกี่ยวข้องว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางการศึกษาที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาปดตานี้

ความเชื่อมั่น (Reliability) หมายถึง ความสอดคล้องกันระหว่างคะแนนรายข้อหรือความเป็นเอกพันธ์ของเนื้อหา รายข้ออันเป็นตัวแทนของพฤติกรรมทางจริยธรรมเดียวกันที่ต้องการประเมิน ซึ่งคำนวณค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค

ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยวิธีเทคนิคกลุ่มที่รู้ชัดแล้ว (Known - group Technique) หมายถึง กระบวนการศึกษาขอบเขตความเหมาะสมของการนำคะแนนสอบจากแบบประเมินไปแปลผลหรือสรุปอ้างอิง สภาวะ หรือ โครงสร้างทางจิตวิทยาของพฤติกรรมที่มุ่งวัดนั้นว่า การวัดได้ผลตรงตามโครงสร้างหรือทฤษฎีของพฤติกรรมทางจริยธรรมได้ดีเพียงไร โดยการเปรียบเทียบคะแนนที่ประเมิน ได้ระหว่างกลุ่มที่ทราบแน่ชัดแล้วว่า มีพฤติกรรมทางจริยธรรมแตกต่างกัน

เกณฑ์ปกติ (Norms) หมายถึง ตัวเลขที่เป็นคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มอ้างอิงที่สุ่มเลือกมา ที่มีไว้เพื่อเปรียบเทียบและบอกให้ทราบว่าบุคคลนั้น ๆ มีความสามารถอยู่ในระดับใดของกลุ่มประชากร